

M.T.S. and M.J.S. protiv Portugala¹ (broj 39848/19), 10.12.2024.

Povreda člana 8. Ek

Podnositeljice predstavke su M.T.S. i M.J.S., kćerka i majka.

Predmet se odnosi na postupak skrbništva nad M.J.S. koji je pokrenula prva podnositeljica predstavke (M.T.S., kćerka M.J.S.) na sudu u Lisabonu. Na kraju ovog postupka J., sin M.J.S., je imenovan njenim skrbnikom.

M.J.S. je udovica od 2007. Ima četvero djece: J. (najstariji), E., A. i najmlađu kćerku (M.T.S., prva podnositeljica predstavke). U bolnici L. u Lisabonu 30. januara 2012. druga podnositeljica predstavke dala je punomoć svojoj kćeri M.T.S., kojom ju je ovlastila da upravlja njenim bankovnim računom i djeluje u njeno ime pred svim privatnim ili javnim tijelima. Istog dana, u notarski obrađenom dokumentu u istoj bolnici, izjavila je da može živjeti sama i samostalno i da ukoliko izgubi tu samostalnost ili svoju sposobnost donošenja odluka ne želi da se bilo koje od njene djece preseli k njoj. Također je naglasila da želi da prva podnositeljica predstavke (M.T.S.) bude odgovorna za sve odluke o medicinskom liječenju koje bi joj mogle zatrebati te za upravljanje njenim ličnim poslovima i bankovnim računima.

Pozivajući se na član 6. stav 1. (pravo na pošteno suđenje), prva podnositeljica predstavke navodi u ime druge podnositeljice da je parnični postupak u kojem je M.J.S. proglašena poslovno nesposobnom i imenovan J. kao njen skrbnik povrijedio pravo njene majke na pravično suđenje; ona se u vezi s tim žali da domaći sudovi nisu saslušali drugu podnositeljicu predstavke i nisu uzeli u obzir njene želje izražene u notarski obrađenom dokumentu koji se odnosi na njen izbor skrbnika. Prva podnositeljica predstavke, ponovno u ime druge, smatra da joj je imenovanjem J. za skrbnika povrijeđeno pravo na poštovanje privatnog i porodičnog život prema članu 8. Konvencije.

Prema članu 6. stav 1. Konvencije, prva podnositeljica prigovara u svoje ime zbog nedostatka pravičnosti u parničnom postupku, pozivajući se na iste procesne nedostatke kao što su oni prethodno izneseni u ime druge podnositeljice predstavke. Stoga se žali da druga podnositeljica predstavke nije bila saslušana tokom postupka i da njene želje, izražene u notarski obrađenom dokumentu od 30. januara 2012. nisu uzete u obzir.

Prema članu 14. Konvencije, prva podnositeljica predstavke tvrdi da je imenovanje njenog brata za skrbnika dovela do njene diskriminacije na osnovu dobi.

Član 34. (Locus standi) - Posebne okolnosti dopuštaju kćerki podnošenje zahtjeva u ime svoje majke u vezi s postupkom koji je rezultirao imenovanjem njenog brata za skrbnika njihove majke; Majka nije u stanju sama podnijeti svoj zahtjev zbog svog zdravstvenog stanja i ne bi se moglo očekivati da će njen sin to učiniti umjesto nje; Nepostojanje sukoba interesa između dvije podnositeljice predstavke;

Član 8. Konvencije – Evropski sud je istakao da su domaći sudovi trebali detaljnije ispitati izjavu koju je druga podnositeljica predstavke dala u notarski obrađenom dokumentu od 30. januara 2012. U ovom dokumentu je naznačila da želi da se njezina najmlađa kćerka brine o njoj i upravlja njenom imovinom, a posebno njenim bankovnim računima. Po ocjeni Suda, to je u biti predstavljalo njen izbor za skrbnika. U okolnostima ovog predmeta, Sud je

¹ Informacije su pripremljene u saradnji između Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Odjela za sudsku dokumentaciju i edukaciju Sekretarijata Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Iste su informativnog karaktera i ne obavezuju Sud.

mišljenja da je bilo relevantno saslušati barem notara koji je sastavio dokument kao i tada prisutne liječnike, kako bi se utvrdile okolnosti u kojima je data izjava. Evropski sud je utvrdio povredu člana 8. Konvencije.

F.M. i ostali protiv Rusije (broj 71671/16 i 40190/18), 10.12.2024.

Povreda člana 4. Ek

Povreda člana 14. Ek

Podnositeljice predstavke su F.M., A.M., N.I., G.N., i B.K, tri državljanke Kazahstana i dvije državljanke Uzbekistana.

Podnositeljice predstavke navode da su bile žrtve trgovine ljudima i radnog iskorištavanja u trgovinama u Moskvi koje su vlasništvo ruskih državljana. One, između ostalog, navode da su radile teške poslove bez pauze od 6 do 2 sata ujutro, bez ugovora i plaća. Također navode da su spavale na podu skladišta, da su jele pokvarenu hranu, da su fizički maltretirane i silovane.

Pozivajući se na član 4. (zabrana ropstva i prisilnog rada) podnositeljice predstavke posebno navode da su žrtve trgovine ljudima, da su podvrgnute prisilnom radu i/ili ropstvu putem prisile i nasilja, te da su vlasti propustile usvojiti adekvatan zakonodavni i administrativni okvir u cilju kažnjavanja i sprečavanja trgovine ljudima radi radnog iskorištavanja te zaštite žrtve. One također navode da vlasti nisu poduzele operativne mjere kako bi ih zaštite i da nisu uspjele provesti učinkovitu krivičnu istragu djela počinjenih nad njima.

Podnositeljice predstavke se također žale, prema članu 14. (zabrana diskriminacije), da je propust vlasti da ih zaštite i istraže djela počinjena nad njima bio rezultat diskriminacije na osnovu spola, etničke pripadnosti i njihovog statusa kao migranata.

Evropski sud je posebno utvrdio da je počevši od prvih izvještaja u 2010. godini kojima su nadležna tijela upozoravana na situaciju podnositeljica predstavki postojala je opravdana sumnja, a u slučaju četvrte podnositeljice predstavke, prima facie dokaz da su one bile žrtve prekogranične trgovine radi radne eksploatacije, što je ruskim vlastima nametnulo obavezu da poduzmu mjere. Ruski pravni okvir bio je neadekvatan, naročito zato što krivični zakon nije učinkovito kažnjavao trgovinu ljudima, prisilni rad i ropstvo, niti predviđao zaštitu žrtava trgovine ljudima. Vlasti nisu poduzele korake da zaštite podnositeljice predstavke, nisu pokrenule i provele krivičnu istragu njihovih navoda niti su surađivale s drugim državama koje su bile vezane za ovo pitanje.

Sud je smatrao da je nedjelovanje države dovelo do ponavljanoog odobravanja trgovine ljudima, radnog izrabljivanja i povezanog nasilja temeljenog na spolu te je odražavalo diskriminirajući stav prema podnositeljicama zahtjeva kao ženama koje su bile strane radnice s neregularnim imigracijskim statusom. To je stvorilo klimu koja je bila pogodna za trgovinu i iskorištavanje podnositeljica predstavki.

Hasmik Khachatryan protiv Armenije (broj 11829/16), 12.12.2024. godine

Povreda člana 3. Ek

Podnosilac predstavke je Hasmik Khachatryan, armenski državljanin.

Predmet se odnosi na teško porodično nasilje koje je pretrpjela gospođa Khachatryan od vanbračnog partnera. Nakon što je protiv njega podnijela krivičnu prijavu i tražila zaštitu od

njega, nastavio je da je proganja i prijeti, te ju je na kraju napao na ulici. Iako je u krivičnom predmetu osuđen, na kraju je izuzet od izdržavanja kazne po osnovu amnestije.

Pozivajući se na član 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) i član 8. (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života), uzet posebno i u vezi sa članom 13. (pravo na djelotvoran pravni lijek), ona se žali da je armenske vlasti nisu zaštitile od nasilja tokom krivičnog postupka; da nisu izrekli srazmjernu kaznu i osigurali da se izrečena kazna zaista i izvrši. Takođe se žali da nije imala zakonsku mogućnost da traži naknadu nematerijalne štete.

Evropski sud je posebno utvrdio da zakonodavni okvir koji je bio na snazi u to vrijeme nije zadovoljavao dužnost države da uspostavi i učinkovito primjenjuje sistem kažnjavanja svih oblika porodičnog nasilja i pruži dovoljne zaštitne mjere za žrtve. Nacionalni su sudovi usvojili čisto formalistički pristup i nisu uzeli u obzir niz relevantnih faktora za ukupnu ocjenu predmeta i postupak izricanja kazne. Način na koji su kazneno-pravni mehanizmi provedeni, konkretno primjena amnestije, bio je do kraja manjkava i predstavljao je povredu dužnosti države prema članu 3. Konvencije. Armenija nije ispunila svoju obavezu da adekvatno odgovori na ozbiljno porodično nasilje koje je pretrpjela gospođa Khachatryan. Osim toga, Sud je smatrao da omogućavanje žrtvama porodičnog nasilja da traže naknadu nematerijalne štete od počinitelja je jedan od načina da se osigura da je država uzela u obzir puni obim štete, ne samo fizičke nego i psihičke, koje su žrtve pretrpjele. Zaključio je da postoji obaveza prema članu 3. Konvencije da država omogući žrtvama porodičnog nasilja traženje naknade nematerijalne štete od počinitelja.

Kaya protiv Turske (broj 51194/19), 12.12.2024. godine

Predstavka odbačena kao neprihvatljiva

Podnositeljica predstavke je turska državljanka rođena 1984. godine. Ona je učiteljica.

Predmet se odnosi na disciplinsku mjeru izrečenu gđi Kaya zbog njenog učešća na jednodnevnoj obustavi rada, koju je organizovao Savez sindikata javnih radnika, čiji je ona bila član, u znak protesta protiv policijskog časa uvedenog u pojedinim gradovima na jugoistoku Turske.

Prema članu 11. (sloboda okupljanja i udruživanja), podnositeljica predstavke se žali na povredu njenog prava na slobodu udruživanja, posebno u pogledu njenih sindikalnih prava i mogućnosti učestvovanja u akciji obustave rada.

Pozivajući se na članove 6. (pravo na pravično suđenje) i 14. (zabrana diskriminacije), ona takođe tvrdi da je Upravni apelacioni sud u Gaziantepu potvrdio izrečenu administrativnu sankciju koja je prema njoj izrečena u provinciji Batman, dok su drugi žalbeni sudovi ukinuli slične sankcije izrečene u 22 druge provincije pod njihovom jurisdikcijom.

Evropski sud je utvrdio da se, u okolnostima ovih predmeta, podnositeljica predstavke ne može osloniti na pravo na sindikalnu slobodu zaštićenu članom 11., u smislu da su se nametnute sankcije odnosile na industrijske akcije, koje je organizirao njihov sindikat, a koje nisu imale za cilj odbranu njihovih vlastitih profesionalnih interesa.

Borzykh protiv Ukrajine (broj 11575/24), 12.12.2024. godine

Predstavka odbačena kao nedopustiva

Jurij Nikolajevič Borzih je ukrajinski državljanin koji je rođen 1962. godine i živi u Kijevu. Predmet se odnosi na zabranu nošenja georgijske lante u javnosti.

Georgijska lanta je vrpca koja ima dvije narandžaste i tri crne paralelne pruge i sastavni je dio vojnih počasti, a posebno u odnosu na sovjetsko doba. Bila je široko korištena u većini bivših sovjetskih zemalja, posebno za obilježavanje događaja u čast pobjede u Drugom svjetskom ratu. Od 2014. godine i ruske invazije na Ukrajinu, crveni mak je usvojen u Ukrajini kao simbol komemoracija poginulih u ratu. Od 2016. godine, ukrajinski zakon zabranjuje proizvodnju i upotrebu Georgijske lante.

Gospodin Borzykh, koji dolazi iz porodice koja je služila u Drugom svjetskom ratu i koji je bivši vojni oficir, navodi da želi nositi lantu na Dan pobjede (9. maja) kako bi pokazao poštovanje i ponos na svoje rođake koji su se borili u tom ratu, ali to više ne može zbog zabrane nošenja ove vrpce.

G. Borzykh se poziva na član 8. (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života), član 10. (sloboda izražavanja) i član 14. (zabrana diskriminacije), te član 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju (opšta zabrana diskriminacije).

Evropski sud je uočio promijenjeni značaj Georgijske lante u tekućem oružanom sukobu s Rusijom i utvrdio je, posebno, da iako je zabrana Ukrajine ograničila slobodu izražavanja, ona je bilo unutar diskrecijskog prava države („slobodno polje procjene”).